YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

2026-YIL / IYUN/6-SON, IV-QISM

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, iyun.
IV-qism

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir oʻrinbosari:
Karimov Norboy Gʻaniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, Oʻzbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, Oʻzbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – Oʻzbekiston doʻstlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat Gʻafforovna, pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdugʻaniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Koʻnak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixoʻja oʻgʻli, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin oʻgʻli, Oʻzb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshligʻi
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining oʻrinbosari
Ochilov Farkhod, Oʻzb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshligʻi
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil oʻgʻli, texnika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), katta oʻqituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon oʻgʻli, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor oʻgʻli, TDIU katta oʻqituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

YASHIL ENERGIYA SEKTORIDA VENCHUR INVESTITSIYALARINING RIVOJLANISHI: GLOBAL TENDENSIYALAR VA O'ZBEKISTON IMKONIYATLARI 12
Qarajanova Gulnoza Tolliyevna
MILLIY KOMPANIYALARNI BAYNALMILALLASHUV BOSQICHLARI VA XALQARO KORPORATIV BIRLASHUVLAR (M&A) STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH 19
Shokirov Shoxruxmirzo Baxtiyorjon o'g'li
QISHLOQ XO'JALIGINI IQLIM VA EKOLOGIK O'ZGARISHLARGA MOSLASHTIRISHDA SMART TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH METODOLOGIYASINI RIVOJLANTIRISH 23
Mirzataev Salamat Muratbaevich
QISHLOQ XO'JALIGIDA MEVACHILIK KLASTERLARINI TASHKIL ETISHNING ISHLAB CHIQARISH VA RENTABELLIK KO'RSATKICHLARIGA TA'SIRI 28
Tureev Azizbek Abatovich
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA QURILISH XIZMATLARINI SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING STRATEGIK MODELI 32
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich
TOG'-KON SANOATI KORXONALARIDA RESURS TEJAMKOR TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI 37
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich
THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL INSURANCE MARKET AND THE LEVEL OF INCLUSIVENESS 43
Ravshanova Mohinur O'rolovna
O'ZBEKISTON TEMIR YO'LLARI AJ KORXONALARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI 51
Kurbonova Ma'mura Abdukarim qizi
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH MEXANIZMLARI 55
Qaraev Anvar Botirovich
THE IMPACT OF LOYALTY PROGRAMS ON CUSTOMER RETENTION IN ONLINE COSMETICS: A MIXED-METHODS STUDY 61
Toirova Mubina
IQLIM O'ZGARISHI VA "YASHIL" TRANSFORMATSIYANING JAHON MOLIYA BOZORLARIGA TA'SIRI 66
Qo'chqorova Muxlisaxon Ulug'bek qizi
KICHIK BIZNES RIVOJLANISHIDA RAQAMLI PLATFORMALAR - ELEKTRON TIJORAT SAYTLARI, MARKETPLEYSLAR VA MOBIL ILOVALARNING O'RNI 73
Rizayeva Nilufar Oblakulovna
SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING BIZNES JARAYONLARINI OPTIMALLASHTIRISHDAGI IQTISODIY SAMARADORLIGI 79
Abdulla Mavlonov
QISHLOQ XO'JALIGIDA SABZAVOTCHILIK MAHSULOTLARI LOGISTIKASINI RAQAMLASHTIRISH ORQALI BOZOR INFRATUZILMASI SAMARADORLIGINI OSHIRISH 82
Komekova Gulzira Sharbaevna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К АГРЕГИРОВАНИЮ РАЗРОЗНЕННЫХ ДАННЫХ В ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЯХ 87
Бекматов Акмал Курбонмахматович

SUG'URTA TASHKILOTLARIDA MHXSGA O'TISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI 93
Azamatova G. I.

O'ZBEKISTON SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMINI RAQAMLASHTIRISHGA YO'NALTIRILGAN INVESTITSIYALARNING XARAJAT-FOYDA TAHLILI 98
Omonov Olim Murodullayevich

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INNOVATSION TA'LIM TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI 104
Isxakova Sarvar Ayubovna
Amriyeva Shaxzoda Shuxratovna

ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДОВ МАШИННОГО ОБУЧЕНИЯ В КРЕДИТНОМ СКОРИНГЕ РОЗНИЧНЫХ ЗАЁМЩИКОВ: ОПЫТ АКБ «КАПИТАЛБАНК» (РЕСПУБЛИКА УЗБЕКИСТАН) 109
Жанайдарова Камола Абаевна

INVESTITSION LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHDA IPO VA KORPORATIV OBLIGATSIYALAR SAMARADORLIGI 115
G'afurov Sherzod Abduvaxob o'g'li

O'ZBEKISTON TURIZM BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA MARKETING TADQIQOTLARNING AHAMIYATI 120
Usmanova Zumrad Islamovna

O'ZBEKISTONDA YASHIL VODOROD IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHNING BIZNES VA INVESTITSION MEXANIZMLARI 123
Nuraliyeva Komila Sanaqulovna

XUFYONA IQTISODIYOTNI QISQARTIRISHDA XALQARO TAJRIBALAR TAHLILI: SOLIQ ISLOHOTLARI VA RAQAMLASHTIRISHNING AHAMIYATI 130
Utkirova Jasmina Jasur qizi

XORIJIY DAVLATLAR AMALIYOTIDA XUSUSIY INVESTITSIYALAR VA AHOLI DAROMADLARI O'RTASIDAGI MUTANOSIBLIKNI TARTIBGA SOLISH YO'NALISHLARI 135
Salimova Zaxro Sobirjon qizi

QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY TAHLILI VA BASHORATI 141
Xakimov D.R.

ВЛИЯНИЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ПРОГРЕССА НА ЗАНЯТОСТЬ: ОПТИМИЗАЦИЯ И ТРАНСФОРМАЦИЯ РАБОЧИХ МЕСТ 151
Эркинбаева Камила Жавлонбековна

TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY RESURSLARINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH 156
Tangirkulov Bekzod Boxadirovich

HUDUDLARDA TURISTLARGA UMUMIY OVQATLANISH XIZMATLARINI KO'RSATISHNING SAMARALI RIVOJLANISH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH: RFEI INDEKSI, KLASTER MODELI VA "TASTE UZBEKISTAN" RAQAMLI EKOTIZIMI 162
Maxmadiyeva Charos Xayrullayevna

SAVDODA MARKETING TADQIQOTLARINING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI 171
Jalalova Dildora Jamolovna

КЛИМАТИЧЕСКОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ И ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ В КОНТЕКСТЕ ДОСТИЖЕНИЯ ЦЕЛЕЙ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ 174
Лана Цхай

UZOQ MUDDATLI AKTIVLARNI MOLIYAVIY HISOBOTDA AKS ETTIRISHNI MASALALARI 181
G'oziyeva Moxira Rustam qizi

TA'LIM MUASSASALARIDA LIDERLIK SAMARADORLIGINING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI 189
Yuldashova Yoqutoy

KICHIK VA O'RTA BIZNESNI RAQAMLI KREDITLASHNING O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TA'SIRI 193
Karimova Aziza Maxomadrizoyevna
Abduraxmonov Faridun Firo'z o'g'li

SANOAT TARMOQLARIDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA KONSEPSIYASINING IQTISODIY VA INSTITUTSIONAL MAZMUNI 199
Mamarasulova Iroda Zafarjon qizi

ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ: ТЕОРИЯ, ОТРАСЛЕВАЯ СПЕЦИФИКА И МИРОВЫЕ ПРАКТИКИ 204
Ташпулатов Дильмурад Рустамович

ENHANCING GREEN ACCOUNTING IN UZBEKISTAN: COMPARATIVE LESSONS FROM DEVELOPED ECONOMIES FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT 210
Xolmurodova Durdona Otamurod qizi

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ, СОЦИАЛЬНЫЕ И ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМА В УЗБЕКИСТАНЕ 218
Саттарова Зухра Илхомовна

KICHIK BIZNES RIVOJLANISHINING HUDUDIY INVESTITSIYA FAOLLIGIGA TA'SIRI 224
Toirjonov Sardorbek Dilshodjon o'g'li

HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA KICHIK BIZNESNING BANDLIKNI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI 229
Mamadaliyev Doniyorbek Shuhratbek o'g'li

TOSHKENTDA KICHIK BIZNES KORXONALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI: LOGIT VA PROBIT MODELLARI ASOSIDA EMPIRIK TAHLIL 235
Hasan Ibragimov
Mannonov Shahzod
Toshmurod Qulmanov

MOSLASHUVCHAN MENEJMENT VA UNING SIFAT BOSHQARUVIDAGI O'RNI 242
Ibroximova Zuhra Baxtiyor qizi

IJTIMOIY SOHANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI 247
Ro'zmetov Kamol Ibodullayevich
Ibragimov Qayumbek Ikromovich

TIJORAT BANKLARI AKTIVLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ILG'OR XORIJ TAJRIBALARI 254
Muminov Bekzod Polvonovich

KORPORATIV AXBOROT TIZIMLARINI RAQAMLASHTIRISH KONSEPSIYASINING NAZARIY EVOLYUTSIYASI VA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR TASNIFI 263
Kuchkarov Ulug'bek Tahirovich

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MINTAQALARIDA EKSPORT FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH 268
Abdulatifova Moxinur Alisher qizi

FIZIKA FANINI SUN'IY INTELLEKT INTEGRATSIYASI ASOSIDA SAMARALI O'QITISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI 275
Razzoqov I.D.

RAQAMLI MEHNAT BOZORLARI VA IQTISODIY BARQARORLIK: O'ZBEKISTON VA QOZOG'ISTON MISOLIDA QIYOSIY TAHLIL 281
Safarova Gulruh Akmal qizi

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ КАТЕГОРИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ И НАУЧНЫЙ

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ПОДХОД К ЕЁ ОПРЕДЕЛЕНИЮ ... 287
Зайналов Ж. Р.
O‘ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING MAMLAKAT IQTISODIYOTIDAGI O‘RNI ... 293
Xolmatova Mumtozbegim Alisherxon qizi
TURISTIK BOZOR KONYUNKTURASINI O‘RGANISHNING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI ... 298
Usmanova Zumrad Islamovna
PREPARATION OF NUT JAM USING MULBERRY SYRUP BASED ON ITS CONSUMER PROPERTIES ... 302
Pardaev Gayrat Yakhshibaevich
BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI MEROS OBYEKTLARINING TURISTIK SIG‘IM IMKONIYATLARI ... 306
Tolibova Shaxrizoda
КОМПЛЕКСНЫЙ НАУЧНО-АНАЛИТИЧЕСКИЙ ОТЧЕТ: ТРАНСФОРМАЦИЯ, ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ И ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ СТРАХОВОГО РЫНКА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН ... 314
Махмудов Комолиддин Розметович
SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT IN DEVELOPING COUNTRIES: THE SYNERGY OF INVESTMENT, AGRICULTURAL TRANSFORMATION, AND ENVIRONMENTAL POLICY ... 319
Kholmukhamedova Feruza
IQTISODIY BARQARORLIKNI TA’MINLASHDA EKSPORT OPERATSIYALARINI MOLIYAVIY QO‘LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH ... 324
Mir Axmadova Mariyam Nosir Axmadovna
ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЛИКВИДНОСТИ ХОЗЯЙСТВУЮЩИХ СУБЪЕКТОВ В РУСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН ... 330
Бауетдинов Мажит Жанызакович
Жанызакова Шахноза Мажит кызы
FEATURES AND WAYS OF FURTHER DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY ... 338
Kobilov Alisher
Majidova Irodahon
RAQAMLI UNIVERSITET MODELI — BARQAROR OLIY TA’LIMNING MUHIM OMILI SIFATIDA ... 346
Nazirova Komola Raximjon qizi
HUDUD EKSPORTINING XOM ASHYOGA BOG‘LIQLIGI: MOLIYAVIY OQIBATLAR VA BARTARAF ETISH YO‘LLARI (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA) ... 352
Norturayev Mansurbek Obid o‘g‘li
MOLIYA BOZORINING IQTISODIY O‘SISHDAGI O‘RNI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI ... 359
Maxkamova Dilafruz Aliyevna
Miryunusov Avaz Iqboljon o‘g‘li
ECONOMIC FOUNDATIONS FOR ENHANCING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE SERVICES IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM ... 363
Amriyeva Shaxzoda Shuxratovna
KORXONA BOSHQARUVI SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI ... 368
Shodmanov Toshtemir Ro‘ziyevich
INVESTITSIYA FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHDA BOZOR MEXANIZMLARINING NAZARIY-HUQUQIY JIHATLARI VA ULARNING MILLIY IQTISODIYOTDAGI O‘RNI ... 372
Amonova Nazokat O‘tkurovna

UDK: 330.3(575.1)

INVESTITSIYA FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHDA BOZOR MEXANIZMLARINING NAZARIY-HUQUQIY JIHATLARI VA ULARNING MILLIY IQTISODIYOTDAGI O'RNI

Amonova Nazokat O'tkurovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
"Baholash ishi va investitsiyalar" kafedrasi dotsenti, PhD

Annotatsiya: Ushbu tadqiqotning maqsadi milliy iqtisodiyotda investitsiya faoliyatini moliyalashtirishda bozor mexanizmlarining nazariy-huquqiy asoslarini o'rganish hamda investitsiya faoliyatini moliyalashtirishni rivojlantirish yo'nalishlarini aniqlashdan iborat. Maqolada investitsiya faoliyatini moliyalashtirishning bozor mexanizmlarini rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar tahlil qilingan hamda olingan natijalar asosida amaliy taklif va ilmiy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: investitsiya, investitsiya faoliyati, moliyalashtirish, bozor mexanizmlari, milliy iqtisodiyot.

Abstract: The purpose of this study is to examine the theoretical and legal foundations of market mechanisms for financing investment activities in the national economy, as well as to identify directions for developing investment financing. The article analyzes the factors influencing the development of market mechanisms for financing investment activities, and, based on the results obtained, develops practical proposals and scientific recommendations.

Keywords: investment, investment activity, financing, market mechanisms, national economy.

Аннотация: Целью данного исследования является изучение теоретико-правовых основ рыночных механизмов финансирования инвестиционной деятельности в национальной экономике, а также определение направлений развития финансирования инвестиционной деятельности. В статье проанализированы факторы, влияющие на развитие рыночных механизмов финансирования инвестиционной деятельности, и на основе полученных результатов разработаны практические предложения и научные рекомендации.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, финансирование, рыночные механизмы, национальная экономика.

KIRISH

Dunyoning ko'pgina mamlakatlari va mintaqalariga tarqalgan COVID-19 pandemiyasi global iqtisodiyotga jiddiy ta'sir ko'rsatdi. Bugungi kunda mamlakatimizda olib borilayotgan keng islohotlar natijasida O'zbekiston xalqaro reytinglar tizimida munosib o'rinlarni egallab bormoqda. Xususan, «...mamlakatimiz xorijiy investitsiyalar oqimi reytingida 201 ta mamlakat orasida 103-o'rinni egallagan». Bundan tashqari, dunyo mamlakatlarining investitsiya faoliyati muhitini ifodalaydigan ko'pgina asosiy indekslarida mamlakatimiz hamon o'z o'rnini topmagan.

Shu sababli O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 19-iyundagi PF-91-son "Xalqaro reyting va indekslar bilan ishlash tizimini takomillashtirish hamda ushbu sohada parlament nazoratini kuchaytirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Farmoni [1] hamda mamlakatni rivojlantirishga qaratilgan strategik hujjatlarda ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish, texnik va texnologik jihatdan yangilash, ishlab chiqarish, transport-kommunikatsiya va ijtimoiy infratuzilma loyihalarini amalga oshirishga qaratilgan faol investitsiya siyosatini olib borish, iqtisodiyotda tarkibiy o'zgartirishlarni amalga oshirish ustuvor vazifalar sifatida belgilab berildi.

Shuningdek, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyoyevning 2025-yil 26-dekabr kuni Oliy Majlis va Oʻzbekiston xalqiga yoʻllagan Murojaatnomasida iqtisodiyotga jalb qilingan xorijiy investitsiyalar hajmi 43,1 milliard dollarga yetgani, jami investitsiyalarning yalpi ichki mahsulotdagi ulushi esa 31,9 foizni tashkil etgani qayd etildi [2]. Mazkur vazifalar ijrosini ta'minlash investitsiyalarni moliyalashtirishning ilmiy-uslubiy asoslarini takomillashtirish dolzarb masala ekanligidan dalolat beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ilmiy adabiyotlarda investitsiya faoliyatini moliyalashtirishning bozor mexanizmlari tushunchasiga turlicha ta'rif va talqinlar keltirilgan hamda barqaror iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsiyalarni moliyalashtirishning oʻrni va ahamiyati ilmiy asoslangan. Jumladan, xorijlik iqtisodchi olim A. V. Pikulkinaning fikricha, "investitsiyalar mintaqa potensialining iqtisodiy rivojlanishida va uning iqtisodiyotining dinamik faoliyatida muhim rol oʻynaydi. Investitsiya oqimlarining ortib borayotgan hozirgi tendensiyasi sharoitida moliyaviy resurslardan samarali foydalanish yanada muhimroq boʻladi". Bizning fikrimizcha, muallif tomonidan investitsiya tushunchasiga keng ta'rif berilgan boʻlib, unda moliyaviy resurslardan samarali foydalanishga e'tibor qaratilgan, ammo investitsiya resurslarini moliyalashtirish jihatlariga yetarlicha e'tibor qaratilmagan.

G. P. Podshivalenko va N. V. Kiseleva tomonidan berilgan ta'rifning e'tiborli jihati shundaki, unda investitsiya resurslarini investitsiyaga aylantirish masalasi asosiy oʻringa qoʻyilgan, ya'ni foydalanilmasdan boʻsh turgan investitsiya resursi investitsiya hisoblanmaydi. Xorijlik olimlar T. V. Maiorova va O. O. Liakhova "moliyalashtirish — bu moliyaviy muhandislik elementlaridan foydalangan holda loyiha ishtirokchilarining moliyaviy, kredit va shartnomaviy munosabatlari tizimi boʻlib, u boshqa moliyalashtirish usullaridan foydalaniladigan loyihalarning tabiati bilan bogʻliq xususiyatlar toʻplami bilan ajralib turadi", deb ta'rif berishgan. Ma'lumki, investitsiya faoliyati moliya bozorida asosiy oʻrin egallagan tijorat banklari faoliyati uchun muhim hisoblanadi. Bu borada rus olimi, iqtisodchi O. I. Lavrushin tijorat banklarining investitsiya faoliyatini oʻrganar ekan, tijorat banklarining investitsiya faoliyatiga qoʻyilgan, ya'ni ishlab chiqarish, savdo va sugʻurta faoliyatini amalga oshirmaslik toʻgʻrisidagi taqiqlarga toʻxtalib, koʻpgina mamlakatlar uchun taqiqlar emas, balki banklarning koʻchmas mulk bilan operatsiyalari, sanoat kapitaliga investitsiyalar va sugʻurta faoliyatiga cheklovlar mavjudligini ta'kidlab oʻtgan.

Bundan tashqari, Oʻ. A. Haydarovning tadqiqot ishida "investitsiya faoliyatini moliyalashtirishning zarurligi shu bilan izohlanadiki, investitsiya faoliyatiga yoʻnaltirilgan har qanday sarmoya, pirovardida oʻz-oʻzidan investor manfaatlarini ta'minlab bera olmaydi", deb qayd etilgan. Ma'lumki, investorlar doimo amalga oshirgan investitsiya faoliyatidan katta foyda va samara olishni koʻzlaydilar. Bu orqali oʻz kapitalini koʻpaytirish va uni bozor risklari ostida qiymatini yoʻqotishdan himoya qilishni xohlaydilar. Buning uchun ular eng optimal variantdagi investitsiya loyihasiga kapitalini yoʻnaltirib, uning harakatini muntazam boshqarib borish orqali koʻzlangan maqsadiga erishishga intiladilar. Oʻz navbatida, investitsiya faoliyatini amalga oshirishda uni moliyalashtirish manbalari muhim ahamiyat kasb etib, bu borada L. L. Igonina moliyalashtirish manbalarini ikkiga, ya'ni ichki va tashqi manbalarga ajratib, "ichki manbalarga korxonalarning oʻz mablagʻlari, moliya bozori manbalari, aholining jamgʻarmalari, budjetdan investitsion assignatsiyalari, tashqi manbalarga chet el investitsiyalari, kredit va qarzlar"ni kiritgan.

Bundan tashqari, xuddi shunga oʻxshash fikrni G. P. Podshivalenko ham ilgari surib, u oʻz tadqiqotida moliyalashtirish manbalarini oʻz mablagʻlari va qarz mablagʻlariga ajratadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda investitsiya faoliyatini moliyalashtirishda bozor mexanizmlarining nazariy-huquqiy asoslarini oʻrganish maqsadida tizimli yondashuv, taqqoslash, guruhlash, mantiqiy tahlil, umumlashtirish va ilmiy abstraksiyalash usullaridan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida investitsiya faoliyatini moliyalashtirishga oid ilmiy adabiyotlar, xorijiy va mahalliy olimlarning nazariy qarashlari hamda Oʻzbekiston Respublikasida investitsiya faoliyatini tartibga soluvchi normativ-huquqiy hujjatlar tahlil qilindi.

Olib borilgan tadqiqotlar natijasida investitsiya faoliyati tushunchasining iqtisodiy mazmuni aniqlashtirildi hamda uni bozor munosabatlari sharoitida foyda yoki boshqa samara olish maqsadida investitsiya subyekti va investitsiya obyekti oʻrtasida qonunchilikda taqiqlanmagan faoliyat yoʻnalishlariga ishonchli moliyalashtirish manbalari hisobidan, tavakkalchilik asosida amalga oshiriladigan harakatlar majmuasi sifatida talqin qilish maqsadga muvofiq deb topildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqotimiz doirasida investitsiyalarni moliyalashtirishning bozor mexanizmlarini ikkiga bo‘lgan holda, ularning subyektidan kelib chiqib, mexanizmlarni berishni maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz. Ushbu mexanizmlarni biz quyidagi jadval shaklida ifodaladik (1-rasm).

Ushbu jadvaldan ko‘rinib turibdiki, biz ulushda ishtirok etish orqali moliyalashtirish tizimida aksiyadorlik jamiyatlarini tashkil qilish bilan bog‘liq bo‘lgan, investitsiya va pay fondi, jumladan, venchur fondlarini tashkil etish bilan bog‘liq bo‘lgan va mas’uliyati cheklangan jamiyat tashkil qilish bilan bog‘liq bo‘lgan tarkibiy qismlarni keltirganmiz.

Shuningdek, qarz instrumentlari orqali moliyalashtirish tizimida esa xo‘jalik jamiyati (AJ, MChJ), davlat unitar korxonasi, davlat, lizing tashkiloti, investitsiya kompaniyasi, bank va mikromoliya tashkilotlari qarz instrumentlari bilan bog‘liq bo‘lgan tarkibiy qismlarni ishlab chiqdik.

Ushbu mexanizmlarni quyidagi jadval ko‘rinishida keltirishimizdan maqsad investitsiya faoliyatini moliyalashtirish subyektlari va mexanizmlarini tizimlashtirilgan holda yagona jadval asosida ko‘rsatishdan iborat.

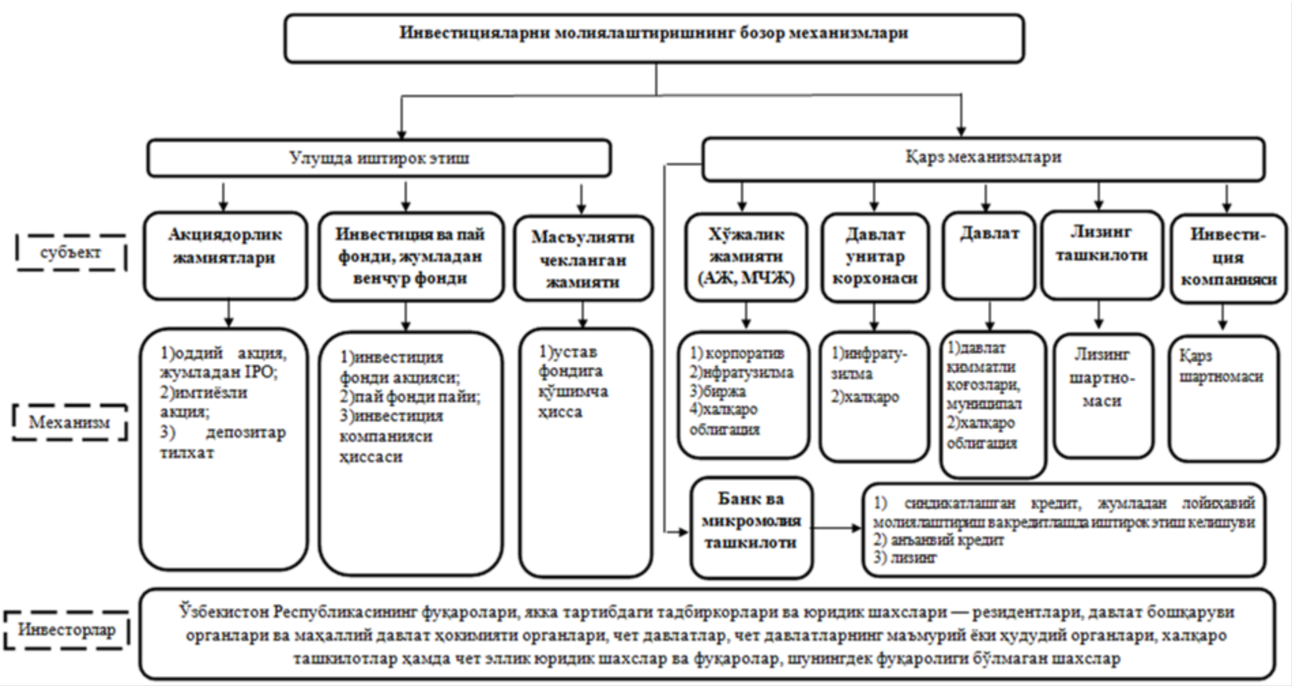

1-rasm. Mamlakatimizda investitsiya faoliyatini moliyalashtirishning bozor mexanizmlari[1]

Investitsiyalar mamlakat iqtisodiyoti va uning rivojlanishi uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Har bir investor investitsiyalarni amalga oshirishdan oldin investitsiya obyekti joylashgan hududdagi investitsiyalarning himoya qilinganligi, biznes-muhit, investorlar huquqlarining kafolatlanganligi va investitsiya muhitining huquqiy jihatdan ta’minlanganligiga e’tibor qaratadi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 1-avgustdagi “O‘zbekiston Respublikasida investitsiya muhitini tubdan yaxshilash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5495-son Farmoniga [3] muvofiq investitsiya kiritish uchun eng qulay sharoitlar yaratishga qaratilgan, investitsiya faoliyati sohasidagi unifikatsiya qilingan qonun hujjati loyihasini ishlab chiqish topshirig‘i berilgan edi.

Ushbu vazifadan kelib chiqib, “Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to‘g‘risida”gi Qonun loyihasi muhokamaga qo‘yildi, Qonunchilik palatasi tomonidan 2019-yil 9-dekabrda qabul qilindi, Senat tomonidan 2019-yil 14-dekabrda ma’qullandi hamda 2019-yil 25-dekabrda O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan O‘RQ-598-son Qonun sifatida imzolandi [4].

O‘rganilgan tadqiqotlardan kelib chiqib, investitsiya faoliyatini davlat tomonidan qonunlar asosida, istisno hollarda qonunosti hujjatlari asosida tartibga solish maqsadga muvofiq, degan xulosaga keldik.

1 Muallif tomonidan ishlab chiqildi

Normativ-huquqiy hujjatlarning 7 turini ularning yuridik ahamiyatidan kelib chiqib, quyidagi 2-rasm orqali ifodalashni maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz.

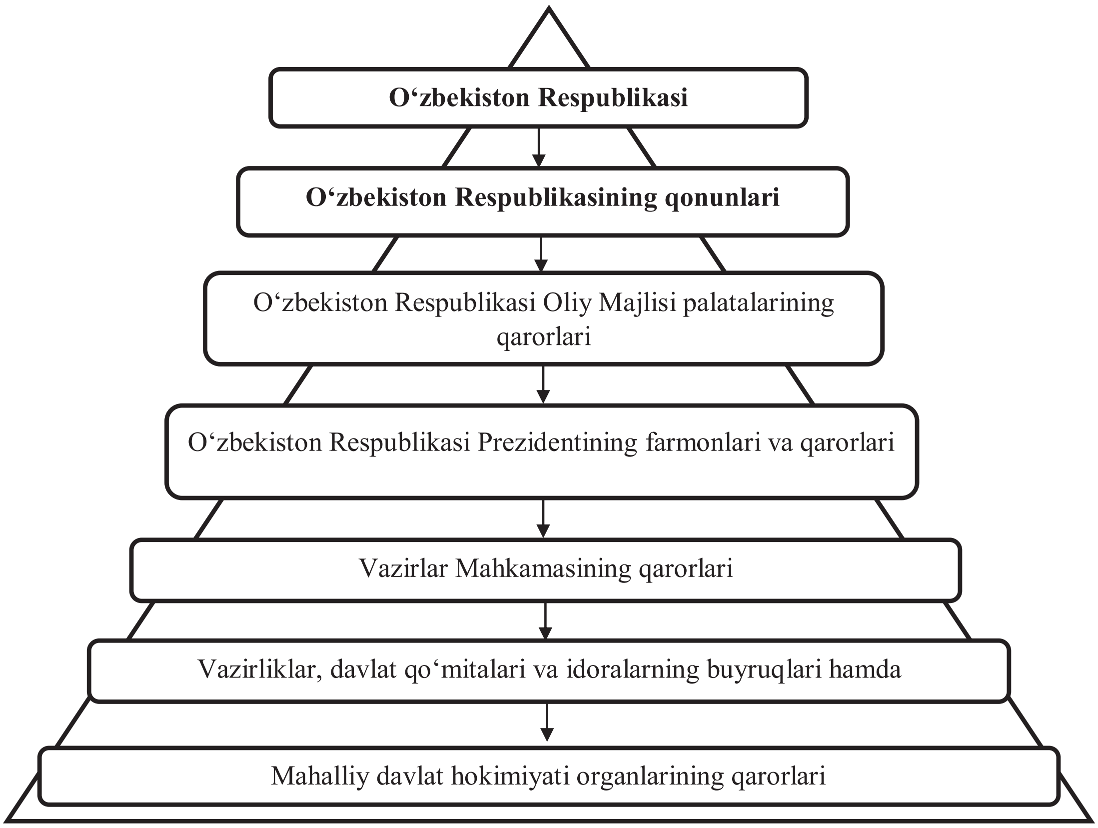

2-rasm. Normativ-huquqiy hujjatlar turlari[2]

Investitsiya faoliyatini huquqiy jihatdan ta’minlash dolzarb masala ekanligini inobatga olib, tadqiqotimiz doirasida investitsiya faoliyatini tartibga soluvchi hujjatlarni ikki qismga ajratgan holda, ya’ni investitsiya faoliyatini tartibga soluvchi hujjatlar va investitsiya faoliyatini moliyalashtirish manbalarining ayrimlari, jumladan, tijorat banklari kreditlarini berish tartibi va qimmatli qog‘ozlar bozori to‘g‘risidagi qonun hujjatlarini o‘rganishni maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz.

Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasiga muvofiq, mamlakatda investitsiya muhitini yanada yaxshilash va uning jozibadorligini oshirish, kelgusi besh yilda 120 milliard AQSh dollari, jumladan, 70 milliard dollar xorijiy investitsiyalarni jalb etish choralarini ko‘rish vazifasi belgilangan.

Tadqiqot ishi doirasida biz investitsiya faoliyatiga bog‘liq bo‘lgan yuqoridagi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining va Vazirlar Mahkamasining hujjatlarini ularning mazmunidan kelib chiqib, shartli ravishda guruhlarga ajratdik.

Bizning fikrimizcha, normativ-huquqiy hujjatlarning guruhlarga ajratilishi investorlar, manfaatdor tomonlar, jumladan, ilmiy ish, tadqiqot olib boruvchilar uchun qulaylik yaratadi.

Tadqiqot doirasida belgilab olingan guruhlarga quyidagi hujjatlarni kiritishni maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz:

kompleks guruhiga investor uchun umumbelgilangan me’yorlarni belgilash yoki talablarni soddalashtirish, investitsiya muhitini yaxshilash, soliq, bojxona va boshqa imtiyozlarni taqdim etish orqali investorlarni rag‘batlantirishni nazarda tutuvchi tizimli xarakterga ega normativ-huquqiy hujjatlarni kiritish. Masalan, investitsiyalar jalb etilishini rag‘batlantirish, investitsiya muhitini tubdan yaxshilash, moliyalashtirishning bozor mexanizmiga asoslangan investitsiya va boshqaruv kompaniyalari faoliyati tartibi va boshqalar;

dasturiy guruhga ma’lum bir hudud yoki respublika miqyosida qisqa yoki uzoq muddatga mo‘ljallangan investitsiya loyihalarini amalga oshirish va (yoki) aniq maqsadli ko‘rsatkichlarni tasdiqlashni yoxud investitsiya loyihalarini moliyalashtirish manbalarini nazarda tutuvchi aniq muddatga mo‘ljallangan normativ-huquqiy hujjatlarni kiritish. Masalan, investitsiya dasturlarini tasdiqlash, hudud miqyosida investitsiya loyihalarini amalga oshirish;

2 Muallif tomonidan tuzildi.

sohaviy guruhga aniq bir sohada investitsiyalarni jalb etishni rag'batlantirish va (yoki) investitsiya loyihalarini amalga oshirishni nazarda tutuvchi tizimli yoki vaqtinchalik xarakterga ega normativ-huquqiy hujjatlarni kiritish. Masalan, ichimlik suvi ta'minoti va oqova suv tizimiga investorlarni jalb etish, elektrotexnika sohasida investitsiya loyihalarini amalga oshirish va boshqalar;

tashkiliy guruhga investitsiya faoliyatiga mas'ul vazirlik va idoralar hamda Hukumat komissiyalari faoliyatini tashkil etish, ularning vazifa va vakolatlarini belgilash, Hukumat darajasida investitsiya sohasida hamkorlikni yo'lga qo'yish, investitsiya faoliyatiga bog'liq xalqaro va mahalliy tadbirlarni tashkil etish va investitsiya loyihalarini davlat tomonidan moliyalashtirishning tartib-taomillarini nazarda tutuvchi normativ-huquqiy hujjatlarni kiritish. Masalan, Tashqi savdo, investitsiyalar, mahalliy sanoatni rivojlantirish va texnik jihatdan tartibga solish masalalari bo'yicha Hukumat komissiyasining vazifalarini belgilash, Investitsiyalar va tashqi savdo vazirligini tashkil etish va boshqalar;

operativ guruhga ma'lum bir chet el investitsiyasi ishtirokidagi korxonani tashkil etish, ma'lum bir investitsiya loyihasini amalga oshirish, uning texnik-iqtisodiy asoslarini tasdiqlash, moliyalashtirish manbalarini belgilash va (yoki) jalb etiladigan kredit mablag'lari uchun Hukumat kafolatini taqdim etishni nazarda tutuvchi bir marta qabul qilinadigan normativ-huquqiy hujjatlarni kiritish. Masalan, O'zbekiston-Amirliklar investitsiya kompaniyasini tashkil etish, fotoelektr stansiyasini qurish loyihasini amalga oshirish va boshqalar.

Tadqiqot doirasida qamrab olingan jami 263 ta, ya'ni O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 115 ta farmon va qarorlari hamda Vazirlar Mahkamasining 148 ta qarorlaridan kompleks guruhga 21 ta, dasturiy guruhga 20 ta, sohaviy guruhga 18 ta, tashkiliy guruhga 51 ta, operativ guruhga 153 ta hujjatlar kiritildi.

Ikkinchi yo'nalish investitsiya faoliyatini moliyalashtirish manbalarining huquqiy asosi bo'lib, uning doirasida tijorat banklari tomonidan kreditlarni berish, qimmatli qog'ozlar bozoridagi operatsiyalarni amalga oshirish va nisbatan yangi manba hisoblangan investitsiya kompaniyalari to'g'risidagi qonun hujjatlarini o'rganib chiqdik.

Ma'lumki, tijorat banklarining asosiy operatsiyalaridan biri "kreditlarni ularning qaytarilishi, foizliligi va muddatliligi sharti bilan o'z nomidan o'zining mablag'lari hamda jalb etilgan mablag'lar hisobidan berish" hisoblanadi.

Bugungi kunda respublikamizda investitsiya faoliyatini moliyalashning an'anaviy mexanizmi bank kreditlari bo'lib, investitsiya loyihasini amalga oshiruvchi tashkilotlar asosan ushbu mexanizmdan foydalanib kelmoqdalar.

Mamlakatimizda investitsiya fondlari faoliyatini yanada rivojlantirish, aksiyadorlik jamiyatlari boshqaruvini takomillashtirish, kapital bozorining institutsional imkoniyatlarini kengaytirish hamda aholining moliyaviy savodxonligini oshirish investitsiya faoliyatini faollashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtai nazardan, investitsiya jarayonlarini rivojlantirishda kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirish va moliyaviy indikatorlardan samarali foydalanish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi bo'yicha ulushda ishtirok etish orqali investitsiya faoliyatini moliyalashtirish holatini tahlil qilishni maqsadga muvofiq deb topdik. Ko'plab rivojlangan mamlakatlarda investitsiya faoliyatini moliyalashtirish aksiyadorlik jamiyatlari tomonidan aksiyalarni chiqarish va ularni fond bozorida joylashtirish orqali amalga oshiriladi. Tarixan O'zbekistonda jismoniy va yuridik shaxslar tomonidan bank kreditlari yoki uning depozitlari fond bozorining aksiya va obligatsiyalaridan afzal ko'rilgan. Bu bank sohasiga qaratilgan e'tibor va bu sohadagi ishtirokchilarga berilgan kafolatlar bilan izohlanadi.

Fikrimizcha, bozor iqtisodiyoti sharoitida investitsiyalarni moliyalashtirishning yangi instrumenti hisoblangan pay fondlarini aholi orasida ommalashtirish va dastlabki bu kabi fondlarni tashkil etishda davlat tashabbus ko'rsatishi maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mamlakatimizda milliy iqtisodiyotimizda investitsiya faoliyatini moliyalashtirishda bozor mexanizmlarining nazariy-huquqiy asoslarini ishlab chiqish borasida amalga oshirilgan ilmiy izlanishlar jarayonida quyidagi xulosalar shakllantirildi:

1. Investitsiya fondlari faoliyatini yanada rivojlantirish uchun bozor sharoitida ushbu institutlarning jozibadorligini oshirish, ularning investitsiya portfelini shakllantirish imkoniyatlarini kengaytirish hamda yuqori likvidli aktivlar bilan ishlash mexanizmlarini takomillashtirish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Bozor mexanizmlariga asoslangan iqtisodiy sharoitda investitsiya fondlariga qo'shimcha imtiyozlar bermagan holda, davlat aksiya paketlarini ochiq bozor orqali xususiylashtirish hamda ularni keyinchalik investitsiya fondlari tomonidan sotib olish imkoniyatlarini kengaytirish muhim ahamiyat kasb etadi. Investitsiya faoliyatini moliyalashtirishning bozor mexanizmlaridan yana biri venchur fondlari bo'lib, ular ulush kiritish hamda qarz munosabatlari asosida tashkil etilishi mumkin.

2. Fond bozorining rivojlanish salohiyati yuqori bo'lib, uning ko'rsatkichlarini xalqaro tajriba asosida yanada yaxshilash zarurati mavjud. Shuningdek, aksiyadorlik jamiyatlari ustav kapitalida davlat ishtirokini bosqichma-

bosqich optimallashtirish, investitsiya va xususiylashtirilgan investitsiya fondlaridan amaliy foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

3. Bozor iqtisodiyoti sharoitida investitsiyalarni moliyalashtirishning yangi instrumenti hisoblangan pay fondlarini aholi orasida ommalashtirish va dastlabki bu kabi fondlarni tashkil etishda davlat tashabbus koʻrsatishi maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz.

4. Davlat unitar korxonalari tomonidan obligatsiyalar chiqarish amaliyotini bosqichma-bosqich kengaytirish investitsiya faoliyatini moliyalashtirishda fond bozori mexanizmlaridan samarali foydalanish imkonini beradi. Shu bilan birga, respublikamiz iqtisodiyotining xususiy sektorida investitsiya faoliyatini moliyalashtirish mexanizmlari takomillashib, investitsiyalash shakli va manbalarining koʻpayib borayotgani ijobiy tendensiya sifatida baholanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI

1. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 19-iyundagi PF-91-son “Xalqaro reyting va indekslar bilan ishlash tizimini takomillashtirish hamda ushbu sohada parlament nazoratini kuchaytirish boʻyicha qoʻshimcha chora-tadbirlar toʻgʻrisida”gi Farmoni. https://lex.uz/docs/-6975276
2. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlis va Oʻzbekiston xalqiga Murojaatnomasi. — 2025-yil 26-dekabr. // Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy veb-sayti. URL: https://president.uz/oz/lists/view/8834
3. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 1-avgustdagi PF-5495-son “Oʻzbekiston Respublikasida investitsiya muhitini tubdan yaxshilash chora-tadbirlari toʻgʻrisida”gi Farmoni. https://lex.uz/docs/-3845273
4. Oʻzbekiston Respublikasining 2019-yil 25-dekabrdagi OʻRQ-598-son “Investitsiyalar va investitsiya faoliyati toʻgʻrisida”gi Qonuni. https://lex.uz/docs/-4664142
5. Экономика муниципального сектора: учебное пособие / под ред. А. В. Пикулькина. — Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2017. — 464 с.
6. Киселева Н. В., Боровикова Т. В., Захарова Г. В. и др. Инвестиционная деятельность: учебное пособие / под ред. Г. П. Подшиваленко, Н. В. Киселевой. — 2-е изд., стер. — Москва: КНОРУС, 2006. — 432 с.
7. Проектне фінансування: підручник / Т. В. Майорова, О. О. Ляхова та ін.; за заг. та наук. ред. Т. В. Майорової. — 2-ге вид., перероб. і доп. — Київ: КНЕУ, 2017. — 434 с.
8. Лаврушин О. И. О роли банков в экономике и стимулировании экономического роста // Бизнес и банки. — 1997. — № 52.
9. Haydarov Oʻ. A. Milliy iqtisodiyot doirasida investitsiya faoliyatini moliyalashtirish mexanizmini takomillashtirish: iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. — Toshkent, 2020.
10. Игонина Л. Л. Инвестиции: учебное пособие / под ред. д-ра экон. наук, проф. В. А. Слепова. — Москва: Экономистъ, 2005. — 478 с.

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 6/4

© Materiallar koʻchirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida koʻrsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna boʻlishingiz mumkin. Obuna boʻlgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga toʻlov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida joʻnatishingizni soʻraymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga joʻnatamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi boʻyicha roʻyxatdan oʻtkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulugʻbek tumani
Kumushkon koʻchasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz